

δπως προήλθαν πάντοτε και στο παρελθόν, από την Αττικομακρία και το δασκαλικό καρμινοβάτημα.

Ευκολόδοιχο θέμα για όσους εδιάβασαν την ιστορία του Έλληνικού Έθνους κ'έκχαναν την ακόλουθη παρατήρηση που είνε τόσο απλή όσο και σημαντική: Στους είκοσι τελευταίους αιώνας το πνεύμα του Έλληνικού λαού ήταν επέντυχε την πρόοδο του Έθνους είνε μια φανερότατη ροπή προς τή σαφήνεια, την απλότητα, προς την ούσία. Στις εποχές δέ αυτές καθόφτες τής ψυχής του Έθνους ή γλώσσα του κυριαρχούσε όμαλή, απέρριπτε, όργανο κοινολογίας κι όχι καθαρολογίας.

Μά και το αντίθετο μας τό μαθαίνε ή ιστορία. Ότι ό Αττικισμός, ή σχολαστική σοφία και λογοκοπία, εστάθησαν αντίμαχοι κάθε αναγεννήσεως του Έλληνισμού. Και όταν ένίκησαν έβέδισαν τό Έθνος σύφυγο στά βύθη ενός πνεύματος πολύτροπου, σοφιστικού, ψεύτικου. Οί δ' έθνικες αυτές νύχτες σημειωνονται από τήν επικράτηση στα έργα των απολογητών τής εποχής μις άψυχης και κατασκευαστής γλώσσας που δέ συγκινούσε την καρδιά του λαού, αλλά τή γραμματική μόρφωση έκατό δασκάλων.

Ό,τι ζει πεθαίνει. Η δέ φύση από τό Θάνατο βγάζει τή Ζωή. Τόν παμμέγιστο νόμο τόν έγνωρισε κι ό Έλληνισμός.

Γιά τό Έθνος μας ή παρχακή του δυό και τρεις φορές ετοίμασε τήν Αναγέννηση.

Όργή ματιά στην ιστορία διατρικνώνει τό πράγμα. Μά ή ίδια ματιά μας πείθει ότι ό σχολαστικισμός άντι ν'άπομακρύνη τή Ζωή από τό Θάνατο προεπάθησε να ζεούρη τή Ζωή προς τό Θάνατο. Ητοι, όταν ένα νέο πνεύμα μις νέας ζωής με τή ζωντανή υπό τήν καινούρια της μορφή γλώσσα του πρόσαινε από τήν παρχακή, ό σχολαστικισμός άντι να χαρή τό Νεογέννητο και να δοξάζη τή νεά ζωή βοηθώντας τήν εξέλιξή της, επάσχισε να τή σταματήσει στα πρώτα βήματα για να τήν επαναφέρει προς εκείνο που πέθανε κι άφανίστηκε για πάντα.

Στόν άχαρο αυτόν άγώνα πρώτος πρώτος φηγουράρει ό αρχαιομανης Ίουλιανός, ό όποιος έγεινε παραβάτης και συντροφεμένος από τους δασκάλους επάσχισε ν' άναστήση Θεός και Κόσμο πεθαμένο, διότι δέν έννοιωσε ότι απ' τή σκόνη του μεγάλου νεκρού εφύτρωσε ό Χριστιανισμός, ή ανάπτυξη δηλαδή του Λαού και ή πλήρωση των νέων ήθικων αναγκών του.

Στόν άχαρο αυτόν άγώνα (θά τό πώ, μολοντί ή απόσταση είνε άσύγκριτη και τό άπότομο πόσιμο

από τό σοβαρό στο γελοίο με τρομάζει) ό δάσκαλος Μιστριώτης έγεινε παραβάτης του κοινού ποιητικού νόμου, διότι μοχθώντας ν' άναστήση νεκρού τύπου μις νεκρής γραμματικής δέν έννοιωσε πως ό μορφούμενος ελεύθερος Έλληνικός Λαός έχει δικαίωμα να δη και να νοιώση, και να θαυμάση κι αυτόν τόν Αίσχύλο, και να φωτισθή από τά άθάνατα έργα του.

Απ' τον Ίουλιανό ως τόν κ. Μιστριώτη σχολαστική σειρά παραβατών και καταπατητών των νόμων τής φύσεως άπεθούν κ' έγκληματούν κατά τής ζωής και τής γλώσσας του Έθνους και του Λαού που μοχθώντας προβαίνει από σύγχρονες κάθε φορά και νέες όδηγούμενες ιδέες στην πραγματοποίηση δικαιολογημένων πόθων και των επικαιρών ιδανικών του.

Δυστυχώς, το ξαναλέω, ή επίπονη πορεία του Λαού έγεινε κοπιαστικότερη διότι συνεχώς ήταν αναγκασμένος να μάχεται τή λογιωτατιστική αρχαιομανία που κολλημένη σε στρείδι στη λαμπρότητα του κλασικισμού δέν κατώρθωνε να βλέψη σε ποιά αίτια και σε ποιά γεγονότα χριστούσε κάθε φορά τήν Αναγέννησή του και τήν προκοπή του ό Έλληνισμός.

Γιά χάρη εκείνων που βλέπουν εύκολα, θα ζωγραφίσω σύντομα και με γενικές γραμμές αυτή τήν αδιάκοπη πάλη ανάμεσα Λογιωτατισμού και Λαού, αφήνοντας σ' άλλους ανώτερους, καλλίτερους, ειδικότερους να τελειοποιήσουν τήν περιγραφή και να ζωγραφίσουν με χρώματα ζωηρά έτσι πια τόν άγώνα, ώστε να τόν δούν και τά δασκαλικά μάτια, να τόν νοιώσουν και τά δασκαλικά μυαλά και να πεισθούν στο τέλος και οι ίδιοι οι δάσκαλοι, ότι μεγάλη δεινή εξειργάσατο τή ταλαίρω πατρίδι ό Διδάσκαλος.

(Ακολουθεί).

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Αυτή τή φορά ό Διαγωνισμός μας έχει μερικές νοστιμιές, μά όχι δά κι από κείνες που σε τρελλαινούν. Ο κ. Β. Αθας μας στέλνει δυό, που τις σημειώσαμε ισοδύναμες. Νά τες.

1

— Ο Δ. άνόμισα σε κάτι που δηγιέται άνκ-

φέρνει και τήν παροιμία «ό πνιγμένος από τά μαλλιά του πιάνεται».

Ο μικρός Κώστας.— Κι όταν είνε φαλακρός ; 2

Παραδοϋχος.— Τό καλό που σου θέλω, να πιασ' αυτή τή δουλειά είνε πολύ επικερδής. Σε λίγο θα διπλασιασθή ή περιουσία σου !

Ο άπένταρος.— Τότε...κι μένει καλύτερα !

Μας φκίνονται οι νοστιμιές του κ. Αθα από τις καλλίτερες τής συλλογής, έχουν και τό καλό τής συντομίας. Ένώ ό κ. Τραγογένης όχι μονάχα δέν τήχει αυτό τό καλό στην «Καταίκα τής Γριάς» που μας έστειλε, μά πέρασε και τις εξήντα λέξεις, ώστε δέν μπορούμε να τήν κρίνουμε τήν «Καταίκα» του.

Έχουμε όμως ένα άλλο, τάκλουθο του κ. Πικουσανία.

Επιτάφιο

Σε υπάλληλο του Έλληνικού Κυβέρνου

Ζωή και κόττα πέραγα
και κάτσε κάτσε απόστεινα.
Και ρούφαγα και κέρναγα
στη γειά σου, ψωροκόστεινα.

Οί στίχοι αυτοί τόσο άφεγάδιασαι, ή εμένα τους τόσο πλούσια, ό ρυθμός του και τί νόημα τόσο παροιμιακά που άμέσως κοντοστέκασαι άμα τους διαβάσης. Αλήθεια όμως τόσο πολύ λεγμένη και ξαναλεγμένη που κατακτάει να δίνη άδυναμία κι όχι δύναμη σ' αυτό τό επίγραμμα. Κι έρίστε ό λόγος που δέν του δίνουμε βράβειο τό βραβείο, παρά τό μοιράζουμε μεταξύ του κ. Πικουσανία και του κ. Αθα.

Ο κ. Φουριώτης μας έστειλε μις «Συμβουλή ρωμαίικη» τήν ακόλουθη :

Κλέβε, άτίμαζε και γόδυε
δίχως φόβο και σεκλέτι
με τους πρώτους θάσαι πάντα.
Κι αν πεθάνεις—μη σε νιάζει!—
εά σε πούνε εύεργέτη
θα σου στήσουν κι άνδριάντα !

Μά όχι δά και τόσο πάλε ! Υπάρχουν κάμποσοι στον κόσμο που τάκαμαν αυτά λίγο πολύ, κι όμως δέν είπαν από τους πρώτους, μήτε εύεργέτηδες έγιναν ! Πάει να πη κάτι λείπει από τό επίγραμμα. Δέ λέμε τέποτε για τή ροβερή χασιμωδιά «θα σε πούνε Ε εύεργέτη».

Αυτά περαίπου τά καλλίτερα αυτή τή φορά. Έλπίζουμε αυτό τό μήνα άκόμα καλλίτερα και περισσότερα.

Ο ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ ΣΚΙΑΣ,

Γιά να γραψώ την επιγραμματέστην διάλεκτον της Έλληνικής, τά είπον, είδον, ένόμιζον, καταδεικασμένος πρέπει να γραψώ, ή τά είπα, είδα, ένόμιζα, καταδικασμένος ; ποιά να προτιμήσω; τό μεμεγεθυμένος ή τό μεγαθυμένος ; Και δέν ξέρω αν πρέπει να διδωται, να διδηται, ή να δίδεται πολλή προσοχή στις ιδέες του κ. Σκια, και να άξιώται ή ναξιώται, ή ναξιώνται, ή ναξιώνεται μελέτη τό βιβλίον του. Και διαβάζοντας κανείς τό «δοκίμιον τής Ιστορίας τής φιλοσοφίας» του Μ. Ρενιέρη και τή μελέτη του «περί Βλοσπίου και Διοφάνους», βιβλία και τά δυό στην καθαρεύουσα γραμμένα, στα 1840

* Η αρχή του στο 113 φύλλο του «Νουμά»

τό ένα και τάλλο στα 1880 βρίσκει στο πρώτο τους τύπους ένουσα, άπαιτούσα, έτιμούσα κ.τ.λ. και στόλλο τους τύπους ένόνου, άπήτουν, έτιμών' πότερον, τό άπαιτούσα, ή τό άπήτουν είνε τής καθαρεύουσα; ή μήπως είνε και τά δυό ; όσο γι' αυτό δηλ. αν είνε και τά δυό, ως στολίσει όποιος θέλει τή γλώσσα του Βαλεττα λ. χ. με τους τύπους αυτούς, ένουσα, άπαιτούσα, και θα καταλάβει.

Ποιά λοιπόν καθαρεύουσα είνε «ή δη επικρατετέρα διάλεκτος τής έλληνικής γλώσσας»; Ξέχασε να μας τήρεισε ό κ. Σκιας. Κι όμως όσο είνε αλήθεια πως έπρεπε να όρίσει ποιά είνε ή δη επικρατετέρα, άλλο τόσο είνε αλήθεια ότι δέν μπορούσε να τό κάνει.

Τό γάρ τήν καθαρεύουσαν γράφειν ταυτόν έστι τή των προγόνων φωνή ως οίοντε προσπελάζειν ούμην αλλά και άποίξ αυτής έγχεσθαι, επιμελώς δέ των τής του λαού καθημαζευμένης λαλιās τύπων και ονομάτων άπέχεσθαι, επί τω τήν γλώσαν άσσειότεραν ούτω καταστήσαι, τής άσειότητος έν τοίς γραμματικίς τύποις και τοίς όνόμασι και τή συντάξει ένουσης. Ού μόν αλλά και τό τή χειρί ούχι τω θυλάκιω τοίς τής συνθηείας όνόμασι και τύποις χρῆσθαι, φευκτόν πάντως, εί μη τό τής ανάγκης έρίσταται άδήριτον σθένας, τής τής καθαρεύουσης έντίμου προσω-

νυμίας τόν του χρωμένου τοίς τής συνθηείας όνόμασι και τόποις λόγον ούκ άποστειρεί.

Πώς λοιπόν να όρίσει κανείς «τήν δη επικρατετέρα», αφού ό άρκετός και άπαραίτητος όρος για να λέγεται καθαρεύουσα μις γλώσσα είνε, αν όχι στη σύνταξη και στο συνθετικό χαρακτήρα, αλλά στη γραμματική τουλάχιστο και στο λεξικό να έχει για παράδειγμα τήν αρχαία, στην αρχαία νακκουμπάει, τήν αρχαία για κανόνα της να παραδέχεται; Και τόσο περισσότερο είνε ανάγκη να όρίσει ό κ. Σκιας «τήν δη επικρατετέρα» όσο πιστεύει και προμαντεύει, —κι από δώ φαίνεται πάλι τό μοναδικό παρατηρητικό του—ότι στο τέλος θα επικρατήσει παντού ή καθαρεύουσα «εξαφανίζουσα τās άλλας τοπικάς διαλέκτους». Γιατί, υποθέτοντας ότι παίρνει κανείς στα σοβαρά του κ. Σκια τή μελέτη, τό πρώτο που θα θελήσει να μάθει, αυτό είνε: ποιά καθαρεύουσα θα επικρατήσει «εξαφανίζουσα κτλ.» Κάποιος φίλος μου άξαφνα, αρχαίστης με τό παραπάνω, κι από τόν Κλ. Ραγκαδά περισσότερο, σε μις κουβέντα μας για τό έπιστημονικώτατο, καθώς τόνόμαζε, βιβλίον του κ. Σκια έλεγε πως με τόν καιρό, καθώς τάπόθειζε και ό κ. Σκιας, ή καθαρεύουσα δηλ. ή γλώσσα του Ίουλιανού του Παραβάτη και του Θ. Αφεντούλη θα έ-

ΚΙ ΑΛΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Κάποιος κύριος «τά της καθαρεύουσας πρεσβεύων», πούτχες να δει προχτές άπώνω στο γραφείο μας την καινούρια έκδοση της «Γιαάδας» του κ. Παλλης, ξεκινάστηκε λίγο. Κι άφου τήνε πήρε στα χέρια του και τήνε σφαιρογύρισε κάμπουσο, είπε με πονοφυσία :

— Μπλ τούς καημένους! Δουλεύουν! Δουλεύουν!

Έτσι φαίνεται. Και οι καημένοι, που μας έδωσαν την παρασμένη βδομάδα την «Γιαάδα», μας δίνουν ύστερ άπ' λίγες μέρες ένα βιβλίο βαρύ και ικανό, αυτό μονάχα, να πείσει τους κοντόβαρους πως ή έθνική μας γλώσσα, ή δημοτική, είναι μάνα για νάποδώσει και τις άψηλότερες φιλοσοφικές ιδέες.

Τό βιβλίο που θά ξεκινάει και θά βουδάνει τους δασκάλους, είναι του μεγάλου Κάντ ή «Κριτική του άδολου λογισμού», που ένα μέρος της μεταφράσαν και τυπώσαν οι κ.κ. Γ. Μαρκέτης και Άλεξ. Παλλης.

Πώς δουλέψαν οι δυο αυτοί έκούραστοι εργάτες της Ίδέας φαίνεται από τον σύντομο πρόλογο :

«Σκοπός μας στην αρχή εΐτανι να μεταφράσουμε όλν την **Κριτική του Άδολου Λογισμού**. Γρήγορα όμως είδαμε πως τούτο μας εΐταν άκατόρθωτο, γιατί τέτοιο έργο, που κάθε του ύως γραμμή θέλει προσεχτική μελέτη, χρειάζεται και καιρό άπεριόριστο, ενώ έμεις ο καιρός μας είναι πολύ μετρημένος. Έτσι αποφασίσαμε τέλος να καταπιεστούμε όσο μοναχά μέρος μας εΐταν εύκολο να δουλέψουμε τίμια και καλά, κι ως έλπισουμε πως μιά μέρα θά φιλοτιμηθούν άλλοι δικοί μας, με πίστηρη ήσυχία και πίστερη φώτα, να ζετελειώσουν αυτή τή δουλειά τήν τόσο χρήσιμη και μεγάλη.»

Σ' ένα από τα παρασμένα φύλλα του «Νουμά» —στο 104 φύλλο— δημοσιέψαμε ένα κομμάτι από τό βιβλίο που προχτές τυπώθηκε. Σήμερα σας δίνουμε κ' ένα κομμάτι για δείγμα της δουλειάς των μεταφραστών και σας όμολογούμε ταπεινώτατα πως είμαστε άνικάνοι να κρίνουμε τον Κάντ, άφου τή δουλειά αυτή μονάχα ρεπόρτερ Άθηναϊκών ήφημερίδων μπορούν να την καταπιεστούνε, έτσι «κατά τας ώρας της σχολής των».

Τό κομμάτι που θά διδάσετε άμέσως τώρα, είναι τό πρώτο κεφάλαιο της εισαγωγής κ' επιγράφεται «Διαφορά άδολου κ' έμπειρικού γνωρισμού».

«Πώς κάθε μας γνωρισμός άρχινάει με πείρα δέν έχει λόγο. Γιατί πως άλλως θά ζυπνήση του γνω-

ριστικού μας ή ενέργεια παρ' από άντικείμενα που έπηρεάζουν την αίσθησή μας, κ' είτε αυτά τά ίδια γεννούν εικόνας, είτε κεντούν τή διάνοιά μας να τά συγκρίνη, να τά ταιριάξη ή ξεχωρίξη, κ' έτσι τό άδούλευτο ύλικό της αίσθητικής μας έντύπωσης να τό γυρίξη τε γνωρισμό άντικείμενων, που είναι ό,τι λέγεται πείρα; Χρονολογικά λοιπόν κανέννας μας γνωρισμός δέν έρχεται πριν την πείρα: άρχινάει ο καθένας μαζί της.

Άν όμως κάθε μας γνωρισμός άρχινάει με πείρα, αυτό δε θά πη πως και πηγάζει ο καθένας από την πείρα. Γιατί κι ο ίδιος ο έμπειρικός γνωρισμός ύως είναι σύνθετος άπ' ό,τι άποχτούμε μ' έντύπωση κι άπ' ό,τι μας προμηθεύει τό ίδιο τό γνωριστικό μας (ή αίσθητική έντύπωση δίνοντας μονάχα την άμορφή), κι αυτή την προσθήκη δέν τή διακρίνουμε από τό άρχικό ύλικό ως που με μεγάλη πραχτική κι την παρατηρήσουμε και να μάθουμε την τέχνη του ξεχωρισμού της. Άλλοτε είναι τούτο τολμάχιστο ζήτημα πιά προσεχτικής μελέτης, που δέν άποφασίζεται έτσι άμέσως με την πρώτη ματιά, τό αν ύπάρχει δηλαδή γνωρισμός άλόγετα ανεξάρτητος από πείρα, ακόμα μάλιστα κι από κάθε αίσθητική έντύπωση. Τέτοιος γνωρισμός λέγεται από τά πριν (a priori), αντίθετα του έμπειρικού, που οι πηγές του είναι από τά ύστερα (a posteriori), δηλαδή μετά στην πείρα.

Τά λόγια από τά πριν δέν είναι όμως ακόμα τόσο καλά ώρισμένα που να φανερώσουν σωστά πόση σημασία έχει τό ζήτημα που προβάλαμε. Γιατί ακόμα και για γνωρισμούς που πηγάζουν από πείρα συνηθεί ο κόσμος και λέει πως είμαστε από τά πριν έπιδεχτικοί τους ή κάτοχοί τους, γιατί δέν τους βγάλαμε άμεσα από πείρα, παρ' από κάποιον γενικό κανόνα, δανεισμένο όμως κι αυτόν από πείρα. Έτσι, αν ξεχώσης τά θεμέλια του σπιτιού σου, λέμε πως έπρεπε να τό ξέρης από τά πριν πως θά γαρμιστή τό σπίτι, δηλαδή δέν εΐταν ανάγκη να προσμένης την πείρα να σου τό μάθη. Κι ως τόσο μήτ' αυτό δέν μπορούσες να τό ξέρης άληθινά από τά πριν γιατί πως τά σώματα έχουν βάρος, και λοιπόν πως πέφτουν άμα τους λείψουν τά στελώματά τους, τό έμαθες προτήτερα από πείρα.

Με γνωρισμό από τά πριν θά έννοούμε λοιπόν από δω κι όμπρός όχι γνωρισμό ανεξάρτητο από κάποιας λογής πείρα, παρ' απόλυτα ανεξάρτητο από κάθε πείρα. Αντίθετος του είναι ο έμπειρικός,

που δε γίνεται παρ' από τά ύστερα, δηλαδή μονάχα με πείρα. Ο από τά πριν γνωρισμός είναι πάλε ή άδολος ή ανακατωμένος. Και άδολος είναι ό,τι δέν έχει μέσα του τίποτα έμπειρικό. Τό αξίωμα λ. χ. «κάθε άλλαγή έχει την αίτια της» είναι αξίωμα από τά πριν, όχι όμως άδολο, γιατί ή άλλαγή είναι έννοια βγαλμένη μονάχα από πείρα.»

Τό βιβλίο πουλιέται δυό δραχμές στο βιβλιοπωλείο της «Εστίας». Όσοι θέλουν από τους άναγκώστες μας του έξωτερικού μπορούν να τό ζητήσουν κι από τό γραφείο του «Νουμά» στέλνοντας δυό φρ. χρ. δίχως παραπανιστό έξοδο για τά ταχυδρομικά.

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΠΕΛΛΑ

Άπό τό Παρίσι, στις 10 του Δεμητρίου Άγαπυτε μου «Νουμά»,

Προχτές εΐθονα στο θέατρο της Γαλιικής Κομωδίας, δηλαδή στο καλύτερο θέατρο της Εβρώπης από όλα, όσα παίζοντε δράματα. Στο θέατρο που παίζει ο Μοντ Σουλής τον Οιδίποδα, τό Έλληνα άροπούρημα του Σοφοκλή, και ή Βερμπίρ τή Δόνου Σόλ στον Έρνάνη του Βίχτωρα Ουγγρό.

Έπαιζαν τή βραδείά που πήγα, για από τά νεώτερα δράματα, τά κοινωνικά λεγόμενα, που μέσα σ' αυτά, παρουσιάζονται τά πράματα όπως γίνονται στην άληθινή ζωή, κι όχι όπως τά περιγράφουν στα τραγούδια και στα παραμύθια.

Εΐχα μεγάλη επιθυμία, όχι μόνο νακούσω, μα και να δω αυτό τό δράμα, που φημίζει κιόλας, για τις τραγικές του σκηνές, που γίνονται άναμεταξή ένουδς πατέρα και της κόρης του!

Άμα κάθουσι στη θέση μου και πριν άρχήση ή παράσταση, κοίταξα γύρο γύρο μου, για να ιδώ τον κόσμο, τον όμορφο και κυλοσυγυρισμένο, που πηγαινέι στο θέατρο, διαν πρό πάντων παίζονται καινούρια δράματα.

Φυσικά, την προσοχή μου, κατά προτίμηση, έδωσα στις κούρες, κι πολύ περισσότερο στα φορέματά τους, και τούτο, για τό χαίρει τώ φιληνάδω

πικρατήσε «έξαφανίζουσα κτλ», ενώ κάποιος άλλος φίλος μου «έξίσου απέχων και της αρχαϊζούσης και της λεγομένης δημώδους» μαγεμένος κι αυτός με τά κάλλη του σοβαρού κι άστειλού βιβλίου «Πείστηκες, έπί τέλους, μούλεγε. με τό βιβλίο του κ. Σκια, πως μιά μέρα ή καθαρεύουσα —δηλ. ή έξίσου απέχουσα— θά έπικρατήσε πέρα πέρα;». Και βέβαια πείστηκα με τό βιβλίο του κ. Σκια, πως δέν άρκει ναχει κανείς μάθηση, αλλά πως πρέπει ναχει και μυαλό, πρώτ' άπ' όλα μάλιστα πρέπει κανείς ναχει μυαλό. «Δεί μόν και φιλοσοφείν, δει δέ και έγκέφαλον έχειν».(Έπίκτητος).

Παράξενη άλήθεια, διάλεκτος,—και δη έπικρατεστέρη,—θάναι αυτή ή καθαρεύουσα, πιά παράξενη κι από τή λογική του κ. Σκια. Μου θυμίζει τους νεοπλατωνικούς φιλοσόφους. Οι φιλοσοφικές τους θεωρίες, ή προσπάθεια να φτάσουνε στη θεωρία του Ένός με την έκσταση, τους είχε κλείσει τόσο μέσα στον έαυτό τους, ώστε «έδούκουν ασώματοι είναι, κισχυνόμενοι ότι έν σώματι ήσαν» (Πορφύριος). Σε τέτοιους ανθρώπους, τι λέτε, δε θά ταιριάζε λαμπρά, ή καθαρεύουσα; Δε μοιάζει δημιούργημα λαού που βρίσκεται σε παρόμοια ψυχολογική κατάσταση, που δείχνει άφροντισιά και περιφρόνηση για τις κάθε λογής σωματικές του ανθρώπου ανάγκες και

μόνο «τό φιλοσοφείν αυτό μείλει». Μ' άλλα λόγια θέλω να πώ, παράξενο κάπως δε σας φαίνεται τό φαινόμενο που παρουσιάζει ή καθαρεύουσα, λέδες να μην έχει για να πει τόσα και τόσα πράματα της καθημερινής της ύλικής ζωής, πράματα όχι άγνωστα σ' εκείνους που έχουν, κατά τον κ. Σκια, διάλεκτο φυσική την καθαρεύουσα; Δε δείχνει τό φαινόμενο αυτό πως ή καθαρεύουσα είναι γλώσσα ανθρώπων, όχι σαν όλους τους άλλους, που δε φιλοσοφούνε μόνο, μα και τρώνε κιόλας και πίνουν, και ντύνονται και συνελόντι είπειν ούδενός των περι τό σώμα όλιγορούσι, μάλλον δε μεριμνώσιν ως πλείστον; Παρατηρητικό που τ' τόχει, άλήθεια, ο κ. Σκιας. Τι φίνα που ξέρει να μεταχειρίζεται τή μέθοδο την επαγωγική, από την έμπειρία ξεκινώντας να μορφώνει θεωρίες για να καταλάβει και να εξηγήσει την έμπειρία.

Άντι να τρέχει ψάχνοντας στους παρασμένους αϊώνες, και να εξετάζει τή γλώσσα των Βυζαντινών και των χρόνων της σκλαβιάς, αν εξέταζε καλύτερα μερικά γνωρίσματα της καθαρεύουσας χαρακτηριστικά, ύως να μην κατάφερνε τή φοβερή του ανακάλυψη, ύως να μην έβρισκε πως ή καθαρεύουσα είναι ή δη έπικρατεστέρη διάλεκτος. Ποιά είναι αυτά τά γνωρίσματα;

Πρώτο, που δε χρειάζεται δε κι άλλο, ό,τι δέν υπάρχει κανείς πουθενά που να τή μιλάει, όπως θα μιλούσε φυσικά κάθε γλώσσα, που θα την κεινέει από παράδοση. Παράδοση είπα γιατί σ' αυτή χρωστούν οι γλώσσες τή ζωή, γιατί τότε λέγεται ζωντανή μιά γλώσσα, όταν κάθε γενιά από παράδοση τήν έχει, όταν την παίρνει από τά χείλια της γενεάς που πέρασε. Ο κ. Σκιας συνηθισμένος καθώς είναι να παρανοεί πολλές φορές των άλλωνών τά λόγια μιά χαρά μπορεί να πετάξει στη μέση τήνομα του Πάουλ και να ξαναπει φωνογραφικά όσα λέει ο Πάουλ, τον τρόπο, φυσικό ή τεχνητό, που μαθαίνει κανείς μιά γλώσσα ό,τι δηλ. τή γλώσσα που μιά γενιά τή μαθαίνει τεχνητά, ή κατοπινή γενιά μπορεί να τή μάθει φυσικά. Η γνώμη αυτή έχει σχέση μ' όσα παραπάνω έλεγα όσα ράβδω με βροχή: αυτό όμως δε θά πει πως θά δυσκολευτεί ο κ. Σκιας να τή μεταχειριστεί για επιχείρημα, και λόγος να τό πιστέψει κανείς, ότι τέτοιας άξίας επιχειρήματα ένα σωρός βρίσκουμε στο βιβλίο. Γιατί του Πάουλ ή γνώμη αυτή που τή βρίσκετε στο βιβλίο του για τις γενικές αρχές της γλωσσολογίας τό κεφάλαιο «ή κοινή γλώσσα» μεταφρασμένο από τον κ. Χατζηδάκι στις «Γλωσσολογικές μελέτες» δέν άντιμάχεται, καθώς βλέπετε, μ' έ-

μας, για να έχω τίποτα καινούριο να τους μνήσω με τον καλό μας το Νουμά.

Είδα τα πρωτόβρατα χυνοπαριάνια φορέματα με τις μακριές βενιγκότες και με τα χρωματιστά γελίκια. Είδα τα όλοκένητα ύσπρα, και τα μεταξόφρατα άγκρά, καθώς και τα μαύρα μεταξωτά και τα τεύχνα φορέματα, όλα με πλισσέδες και με φαρμαλάδες και με πολλά γαρμνέντα, όπως και φέτος τα συνηθίζουμε!

Μά, είδα και τα καπέλλα! Τα μεγάλα καπέλλα, με τους άψηλους τετέδες και με τους πελώριους γύρους, φτιασμένα από τούλι, από τατέλα κι από κέντημα, και στολισμένα με τούφες από τριαντάφυλλα, με μεγάλα φτερά, άμαζόνες, και με φούγγους από διάφορες χρωματιστές κροδέλλες και βελούδα.

Ο πλατής τους γύρος, ο' άλλα είναι γεμμένος λίγο κάτω από μπροστά και σκιάζει χαριτωμένα το πρόσωπο που τα φορεί, και ο' άλλα, ανεβοκατεβαίνει στα πλάγια, σαν τα κύματα της θάλασσας, και δίνει στο κεφάλι και ο' διο το κορμί, ένα μεγαλείο, παρόμοιο μ' εκείνο που έχουν οι ζωγραφιές του καιρού του Λουδοβίκου δέκατου έχτου!

Κι άλλθεια, όταν όλες οι γυναίκες, καθήσανε στα πάγκα και στο μπαλκόνι, νόμιζες πως τόσες ζωγραφιές άραδασήσανε γύρο γύρο!

Πολύ όμορφες είναι οι Παριζιάνες, συλλογιστικά, μ' αυτά τα μεγάλα καπέλλα. Αλλά θα γράψω του Νουμά, για να τα φτιάξουνε ο' οι δικές μας, που έχουνε δά και φυσικά την ύμορφη κορμοστασιά!

Αρχίησε η παράσταση! Ακούω και μιλάω στη σκηνή! Κοιτάζω! Τίποτα δέ βλέπω! Ένα πελώριο κινιέλλο μινής παχειάς κι άψηλής κυρίας που καθότανε μπροστά, μου σκέπαζε όλη τη σκηνή. Παραμερίζω λίγο, αλλάζω τη θέση του κεφαλιού μου, τίποτα! Στο πλάι της μπροστινής μου κυρίας, εΐτανε μια άλλη, λίγο κοντιότερη, με μεγάλο καπέλλο, που έβλεπε την άδεια θέση που έμνησε κοντά στο λαμό της πρώτης. Γέρονω από την άλλη μεριά, άλλος πλατής γύρος και μια μεγάλη άμαζόνα, με τυφλώνανε κι από κει! Απελπισιά! κι ως τόσο ακούονται όμιλλες απ' τη σκηνή, και το δράμα παίζεται, κι ο πατέρας με την κόρη του μαλλώνουνε, ο' η περιφημη τραγική πράξη γίνεται! ο' εγώ δέν είδα τίποτα! Και πέρασα όλη μου τη βροαδιά παλέβοντας να ιδώ καμιάν άκριτσα της σκηνης! μα του κάκου! τα μεγάλα καπέλλα εΐταν εκεί μπροστά μου!!

Είναι πολύ όμορφα τα μεγάλα καπέλλα! και κά-

νουνε τις γυναίκες όμορφες σαν τις ζωγραφιές, μα για το Θεό, ός λυπηθούμε τους δυστυχισμένους που έχουνε στο θέατρο για να ίδουνε το δράμα, κι ός τα φορούμε μονάχα στον περίπατο και στις βίζτες!

ANNA K. ΞΕΝΟΥ

Η ΔΗΜΟΥΛΑ,

Στο φίλο μου το Φώτη Φωτιάδη, κι συγγραφέα του Γλωσσικού Ζητημάτου.

Κάθε τόπος, και ζάκονι, λένε.

Στην πατρίδα μου, το Κουκοχώρι, μια γυναίκα όσο όμορφη κι' αν είναι, για να πανδρευθί και να λογαριασθί για όμορφη, θέλει δέ θέλει, πρέπει να ντυθί και να φτιασθί, σαν που το θέλει μια παληά παράδοση.

Σ' αυτή τη Κουκοχώρι, δηλαδή, έζούσε μια φορά κι' ένα καιρό, μια πλούσια και όμορφη άρχόντισσα, όνομαζόμενη Πανώρη, όνομα και πράμα, σαν να πούμε, μια πεντάμορφη νεράιδα για θεά, που διαλάλιπτηκεν η όμορφιά της. Άλλο δέν άκούε, στο Κουκοχώρι, παρά ρήμες, παρχμύθια και κατσάκια για την όμορφη Πανώρη. Άν καλωρωτάς, κανείς καλά καλά δέ ξέρει τ' ήταν στον καιρό της. Άψηλή, κοντή, παχιά, λιγνή, ξανθή, μελαχροινή; Μα οι καλοί Κουκοχωρίτες το βαστούν έκει:

—Μια ήταν η Πανώρη μας, στον κόσμο, κι' άλλη δέ μετάγινε!

Σ' αυτό άπάνω άλλην όμορφή δέν παραδέχονται μήτε άγνωρίζουν οι Κουκοχωρίτες, παρ' εκείνη της γιαγιάς τως κι' έπειδής και τη φαντάζονται, οι καυμένοι, δίχως να την καλοξέρουν, μη ρωτάς τί κάμνουν οι γυναίκες τως, λογιά λογιά καμώματα, για να της μοιάσουν τάχα και να γίνουν όμορφες κι' αυτές.

Και πρώτα πρώτα κάθε μια κοπέλλα, έχει χρέος να πηγαίνει στης Πανώρης την πηγή, να πίνει της Πανώρης το άθάνατο νερό. Αυτ' η πηγή δέν είναι και κοντά και εύκολη. Είναι βαθύτατη, και βέβαια, για να ναι φημισμένη, θάχε μια φορά νερό καθάριο και πολύ. Μα σήμερα η σίκα άνεβαίνει κατεβαίνει και για ν' άνεβάση μια γουλιά πρέπει να χύσης ιδρω και να πιής βουρκιές.

Έπειτα πρέπει με διάφορους χρωματισμούς να βάψη τα μαλλιά, τα μάτια της, τα χείλια της, τα μάγουλά της, όλα της. Οι Φτιασιδότες, που να πούμε οι διακάλισες της όμορφιάς τήνε μαθαίνουν, μια χαρά, να μην αφήκει τίποτα στη φυσική του την κατάσταση, να τα ψευτίσει όλ' άφ' την κορφή της ως τα νύχια της.

Μ' αυτές άντάμα έρχονται και οι Μοδίστρες κ' Έρωταριές. Οι πρώτες ντύνουν την κοπέλλα μ' έκτο λογιά παράξενα κουρέλια σαν να είναι μασκάρτα άποκορηάτικη. Οι άλλες της μαθαίνουν το ψιλό και το χονδρό το πέμμε, το βαρύ, το γλήγορο και τον άργό της όμιλλας τόνο, χίλια δυο τακίσματα, άνοιγοκλείσματα ματιώ, άγριες και ήμερες φωνές, κλαψίματα και άναστενχημούς.

Μ' αυτά και μ' άλλα, που θαρρούν που τάχεν η Πανώρη στον καιρό της, δέ θα βρής στο Κουκοχώρι μια γυναίκα που να είναι σαν που την έγέννησεν η μάντικα.

Κι' άλλοίμονο σέκείνηνα που δέ θελήσει να συμμορφωθεί!

Σ' αυτό λοιπόν το Κουκοχώρι ήταν κι' η δική μας η Δημούλα, κόρη του κίρ Χρόνη, κτίστη του χωριού και της Λαούλας, μιας καλής γυναίκας δουλευτάδισας.

Η μάνα της, γυναίκα χονδροκαμωμένη, δέν έπέρασε ποτέ της για όραία, μ' όλα τα φτιασιδια που της βάλανε. Η κόρη όμως, η Δημούλα, ήταν φυσικά καλοφτιασμένη κι' όμορφη.

Το πρόσωπό της έλαμπε σαν το καθάριο το φλουρί. Τα μαύρα τα μαλλιά της, κάθε τρίχα έδενε και μια καρδιά. Τα μάτια της τα άμυγδαλωτά έκόλαζαν παππά. Το σώμα της ήταν χαριτωμένο και λαχταριστό.

Μικρούλα η Δημούλα ήταν ζωρή και άνυπότακτη. Μεγάλωσεν έλεύθερη μέσ' τα χωράφια και της ρεματιές, άπάνω στα βουνά και κάτω στα κρογιάλια, σαν πουλι πετάμενο, σαν ψάρι του γαλαού, σαν το δεινδάκι της ραχούλας που άφίνει να φουτώσει μοναχό του με τον ήλιο του και τον άγέρα του ο γεωργός.

Σάν γίνηκε κοπέλλα η Δημούλα, που θα πούμε πιά φαντίνα της πανδρειάς, της εΐπαν οι γονείς της:

— Έ! κορίτσι, ήρθεν ο καιρός που να κλ

κείνο πούλεγα, ότι η παράδοση κρατάει ζωντανές τις γλώσσες. Είναι μάλιστα όλος διόλου άσχετη μ' αυτό. Γιατί η πρώτη γενιά που μαθαίνει τεχνικά τη γλώσσα, που γίνεται φυσική στη γενιά την κατωπινή, την παίρνει κι αυτή και τη μαθαίνει απ' άλλου, απ' ανθρώπους, από λαό που για αυτόν είναι φυσική. Άς μάς έλεήσει λοιπόν ο κ. Σκιάς, ός μη φθονήσει που λέει κι ο Πλάτων, μόνο ός μάς δείξει που μιλιέται φυσικά, σε ποιά πόλη, σε ποιά χωριό, ή τουλάχιστο από ποιά τάξη ανθρώπων ή δέ επικρατέστερη διάλεκτος της έλληνικής, ή καθαρεύουσα, για να πάμε κι' έμεις, έκει να τη μάθουμε, ή αν δέν μπορεί να βρεί — άδύνατον γάρ — που μιλιέται φυσικά ή καθαρεύουσα, ός καταλάβει επί τέλους πως το άποτέλεσμα όλων του των κόπων και των μελετών, και της σοφίας, και της άστειολογίας και των άλλων πολλών και ποικίλων χαρισμάτων εΐτανε μια τρύπα στο νερό, όπη έν τώ ύδατι, όπως θά λέγεται βέβαια έν τη δέ επικρατεστέρα. Στη γλώσσα έκεινο που η παράδοση πρώτα πρώτα στον άνθρωπο δίνει, και που δίνει σε κάθε άνθρωπο, είναι ίσα ίσα όσα με την καθημερινή, την ύλική ζωή σχετίζονται, κι αυτών η παράδοση πουθενά με την καθαρεύουσα δέ γίνεται, και για να το νοιώσει κανείς δέ χρειάζεται σοφία, φάνει να έχει κύπια ή ότα. Καταλαβαρίζομαι;

Όσα θέλει έκκερημ ή επιταχύνσεις και άδιαχώρητα κ' έλαστικές τάσεις άτμών και άκτίνας προσπτώσεως και άνακλάσεως, και λανθανούσας θερμοτήτας και πολώσεως φωτός και διπλής διαθλάσεως, ός μεταχειρίζεται ο φυσικός, όσα θέλει λοξώσεις έκλειπτικής και παραπλανήσεως φωτός και παραλλάξεως και κλονίσεως άξονος και ταλαντώσεως ο άστρονόμος, όλα αυτά τίποτα δέ σημαίνουνε για το ζήτημα μας, μπορούσαν να τα λέγανε και λατινικά και γαλλικά, όπως δά στην όπτική για της interference του φωτός όρος καθιερωμένος δέν υπάρχει. Αυτά λοιπόν δέ θα τα κοιτάζουμε, θα κοιτάζουμε αν το σπίτι λέγεται πουθενά οικία, — την οικίαν, αι οικίαι, — αν λέγεται το νύχι ο όνυξ του όνυχος, τός όνυξι — το κόκκαλο, όστούν, αν πουθενά το σκύλο τονέ λένε κύνα, ο κύων, του κυνός, τός κυσί — και λέμβον τη βάρκα — ή λέμβος της λέμβου, τής λέμβους — και θρυαλλίδα το φυτόλι, αν το παιδί το λένε πουθενά παιδα — ο παις, τός παισί, — ή παιδίον, αν καμιά μητέρα λέει πουθενά στο παιδί της «έσο φρόνιμον τέκνον μου» άντις «κάτσε φρόνιμα, παιδί μου» αν την κούνια τη λέει καμιά μάνα «λίκνον» ή «κοιτίδα» και το μωρό της νήπιον, το νήπιόν μου κοιμάται έν τώ λίκνω. Έτσι ξέρω να μελετούν τα φαινόμενα κι όχι ψάχνοντας την ιστορία κ' έξετάζοντας τι γλώσσα

μιλούσαν οι Βυζαντινοί, οι Άλεξαντριανοί, οι Πελασγοί, οι Άρειοι, ο Άδάμ και η Εύα, οι πρόγονοι του Άδάμ και της Εύας. Και το έπιγεϊρηματού φέρνει ο κ. Σκιάς (σελ. 25), ότι και σ' άλλες γλώσσες ύπάρχουνε ζεύγη ταυτοσήμων λέξεων ως κοίλια σπίτι και τα παραδείγματα που άραδιάζει από την ίδια τη δημοτική, όσον γίδι κατσίκι... πέτρα — κοτρώνα (πέτρα και κοτρώνα δέν είναι καθόλου ταυτόσημα, ποίλου γέ και δέ κοτρώνα είναι μεγάλη πέτρα) δείχνουνε μόνο, πως έχει ο κ. Σκιάς και κάποιο άλλο σημαντικό χάρισμα που η ψυχολογία αόξύνοναν τονομάζει. Άλλο τίποτα δέ δείχνουν. Γιατί το γίδι και το κατσίκι λέγονται και τα δυό, ένω το ούς και το όστούν και ο όδοός και το ρινόμακτρον και η θριξ, πουθενά δέ λέγονται, ούτε τολμάει κανείς να τα πεί, παρ' έτσι γι' άστειο, γιατί αν τολμούσε να τα λέει και σοβαρά, δέ θάμενε σάπιο λεμόνι στον τόπο του.

Άστειαν τοίνυν, την δέ επικρατεστέρα ο κ. Κόντος κκλών, της άληθείας δέ που στοχάζεται.

Άπριξ δ', έγωγε ως έστιν ύμίν ιδείν, της των προγόνων φωνής έχομαι.

Έχομε όμως κι' άλλα να παρατηρήσουμε για την δέ επικρατεστέρα, φτάνει άρεση να έχομε. Πράμα το τελευταίο δύσκολο, γιατί ποιά έχει άρεση να

Ο "ΝΟΥΜΑΣ" ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Έξω-
τεχνικό Δρ. 10
20 λεπτά το κάθε φύλλο λεπτά 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Πά κιάσκια της Πλατείας
Συντάγματος, Ομιλοίας, Υπουργείου Ο
Κοινοτικών, Σταθμού Τεχνιοδρόμων (Ο
Φθαλμιατρική) Σταθμού Υπογείου Σιδηρο
δρόμου (Ομιλοία) στο Καπνοπωλείο Σαρρή
Πλατεία Στουρνάρα, Έξαρχεια) και στ ο
βιβλιοπωλείο «Έστιας» Γ. Κολάρου.

Η συνδρομή του πληρώνεται μπροστά
κ' είναι για ένα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΤΣΙ

τούς πολεμοῦνε τούς Βουλγάρους. Όχι με
άρθρα, με λόγια και με βρισιές για τις «δι-
τιμες όρδες», που σου θυμίζουν κάτι βρωμε-
ρό, παρόμοιο μ' αυτές. Τους πολεμοῦνε, όπως
τους πολέμησε το τιμημένο λεβεντόπαιδο, ο
Μελάς, που πήνε και σκοτώθηκε παλκκαρισία
και τίμια στην Μακεδονία για ναποδείξει πως
η πατρίδα του δεν κατοικείται μονάχα από
καλαμαράδες φαμφαρόνους κι από καπετα-
νέους χασομέρηδες, μ' έχει και πατριώτες
διαλεχτούς που ξέρουν να σκοτωθούνε για να
τάνε τιμήσουνε.

Δω κι όμπρός σά μιλάμε και σά γράφουμε
για Βουλγάρους, πρέπει να θυμούμαστε τον
Μελά. Τάληθινό αυτό παλκκαρίο δέ μίλησε
και δέν εγραψε. Πήγε, πολέμησε και σκοτώ-
θηκε. Έτσι πολεμοῦνται οι Βούλγαροι. Μα-

ναγκάζομαι στην όμιλία μου να χρώμαι τοίς γαλ-
λικοίς. Δέν πρόσζε ο κ. Σκιας πως δέν είναι από-
δειξη του ότι μιλω την καθαρεύουσα, το να λέω
χ. λ. όδός, γιατί με ρωτάς άξαφνα «που κάθεται,
φιλε μου;» και σου άπαντώ «κάθομαι φιλαράκο
μου όδός Τρέχα ρώτα» κ' έτσι πάει καλά της ή
καθαρεύουσα, γιατί θά σάπαντοῦσα «έν τή όδω»
ή «εις την όδόν» άν έμιλούσα την δή επικρατεστέ-
ραν. Δέν άρει λοιπόν ουτε σωστό είναι να κοιτάει
κνεις μονάχα τις λέξεις, κι όποιος σε λέξων μόνο
την έξέταση περιορίζεται, τίποτα δέν κατορθώνει
και τίποτ' άλλο δέ φανερώνει παρά πως μπορεί
μία χαρά νακαλύψει ότι ή καθαρεύουσα είναι ή
δ ή επικρατεστέρα. Κ' έκει που θάρρεψες πως μιλω την
καθαρεύουσα επειδή λέω ένα ξερό «όδός τάδε» και το
λέω έτσι γιατί έτσι το διάβασα γραμμένο σε σπίτια
ένός δρόμου που τόνομα του είναι «όδός τάδε» θά-
κούσεις το δρόμο να τόνε μεταχειρίζομαι σε χίλιες
δύο φάσεις κ' ιδιωτισμούς που είναι όμορφοί τόσο.
Πυρνάω στους δρόμους — παδί του δρόμου — τι μεγά-
λος όρμος! — που βγαίνει ο δρόμος; — παίρνω δρό-
μο — παίρνω τον τάδε δρόμο — άναίξε δρόμους — έκο-
ψα δρόμο. — Νά, έτσι σαν την «όδός» ξερή είναι κ'
ή δ ή επικρατεστέρα. Έρασιτέχνης της γλωσσολο-
γίας ο κ. Ψυχάρης βέβαια, κι ο κ. Σκιας άληθι-

χαίρι στο μαχαίρι και φωτιά στη φωτιά. Με
τις βρισιές μας, γελοῦνε και με τις φοβέρες
μας, αναγουλιάζουνε. Μονάχα το μαχαίρι
μας φοβηθήκανε και μονάχ' αυτό δώ κι όμ-
πρός θά λογαριάζουνε. Αν υπάρχει ζωή
στη σημερινή Ελλάδα, ή ζωή αυτή μονάχα
στη Μακεδονικά βουνά πρέπει να φανερωθεί.
Όχι στις διαδύλωσες και στα τραπέζιακια του
Γαμβέττα. Όχι στους καθημερινούς σκοτωμούς
για το «φιλότιμο» και στις Βυζαντινές στά-
σεις και συζητήσεις για το Βαγγέλιο και την
Όρεστέρα.

Νά ή Μακεδονία, να κι ο τάφος του Μελά.
Όποιανοῦ το λέει ή καρδιά του άς πείει κεί
πάνου να συζητήσει με το ντουφέκι και με
το σπαθί. Τόρολογήματα πιά να τή στεί-
λουμ στον άγύριστο. Άρεκτά με τις πα-
παρδέλες μας δειχτήκαμε στον κόσμο όχι
άνθρωποι μ' άεροφουσκωμέν' άσκιά. Άρεκ-
τά γέλασε ο ντουνιας μαζί μας. Αν ή-
πάρχουν άνάμεσα στους σάπιους και ζωντα-
νοί, αν υπάρχουν άνάμεσα στις ρουσφετο-
ναρκωμένες σαλαμάντρες κι άνθρωποι με καρ-
διά και με συνείδηση, ή παλκκαρία κ' ή αυ-
ταπάτησιση του Μελά δέ θά μείνει σαν ένα
φωτεινό μετέωρο που φωτίσε για λίγο τή σκο-
τεινιά μας και χίθηκε στη στιγμή χωρίς να-
φίσει κανένα σημάδι πίσω του.

Ένας Μελάς δέ μας σώζει. Μας χρειά-
ζονται πολλοί Μελάδες κι αν δέν βρεθούνε οι
τέτιοι, τότε δέ φωνάζουμε ζήτω! μ' κλαίμε
το παλκκαρίο που παράτησε νιάτα, φαμελιά,
καλοπέραση και πήγε και σκοτώθηκε άδικα.

ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΕΙΤΕ

πολίτες» ή κωμωδία τέλειωσε! Ό κ. Στάης αποδό-
θηκε πάλι στους κόλπους τή κοινωνίας και της πο-
λιτικής και πείει έτσι στο βρόντο, όχι ο Χαζηπέτρος,
— γιατί ποιός τούς λογαριάζει τούς πεθαμένους; —
μ' ο τόσο θάρρος πούγινε για τον άρχιεπισκοπικό
καπεταν-φουσέκη του Τσιρίγου.

Παμφηρεί τον άθωώσανε οι ένορκοι της Σύρας.
Μά και ποιός περίμενε ποτέ πως θά τον καταδικάσου-
νε; Γι αυτό κι όλη ή φασαρία που άρχισε ύστερ'
άπό την μοναμαχία και τέλειωσε την περασμένη Τρί-
τη πρωί, που παρουσιάστηκε, κατό το τηλεγράφημα
της «Έστίας», ο κ. Στάης πρό των ένορκων «ώχρος
και καταβεθλημένος» — γι' αυτό λοιπόν που λέτε, όλη
αυτή ή φασαρία μας φάνηκε περιττή και λίγο σαχλή.

Τό μόνο που μας συγκίνησε είναι οι Συριανές πυ-
ρογυδίοσποινες που τρέξαν πατείς με πατώ σε στο Κε-
κουργυδικείο της Σύρας για να κικμάρωσουν τον και-

νός άριστοτέχνης της γλωσσολογίας. Σ' όλο του το
βιβλίο, άν και είναι τόσο σοφό, ίσως καλύτερα έ-
πίδειξης είναι τόσο σφοδρό, δέν είδα πουθενά γραμ-
μένο, άν ή καθαρεύουσα είναι μόνο των μορφωμένων
ή και του λαού διάλεκτος φυσική. Το δεύτερο δέν
πιστεύω ποτέ να το νομίζει ο κ. Σκιας μ' όσο πα-
ρατηρητικό, μ' όση σοφία, μ' όσα χαρίσματα νοη-
τικά κι άν πεπροικισται. Έπειδή όμως τάπιστευτα
είναι που πρέπει κνεις πολλές φορές να πιστεύει,
μιά χάρη θά ζητήσω άπό τον κ. Σκιας, για να πα-
ραδεχτώ και γώ, άν παραδέχεται κ' εκείνος πως εί-
ναι και του λαού φυσική διάλεκτος ή δ ή επικρατε-
στέρα, να μου δείξει μιά, μόνο μιά λέξη, πλασμένη
άπό το λαό, που νάναι φτιασμένη στο τυπικό ά-
πάνω της άρχαία γραμματικής ή της καθαρεύουσας
γιατί το ίδιο κννει. «Λυδία λίθος» για να δοκιμάσει
κνεις άν μιά γλώσσα είναι ή γλώσσα ενός λαού, ή
άν την καταλαβαίνει μόνο κουτσά στραβά, του εί-
ναι όμως ξένη, θάρρω πως αυτό είναι, να ιδεί άν
μιά καινούρια λέξη λαϊκή είναι δημιουργημένη σύ-
φωνα με το τυπικό αυτής της γλώσσας. Ίσως όμως
ούτε των μορφωμένων διάλεκτων φυσική να μην πα-
ραδέχεται ο κ. Σκιας την δ ή επικρατεστέρα. Μά
τότε θά μου πείτε, άν βγάλουμε και τούς μορφωμέ-
νους δέ μένουν παρά οι δασκάλοι και τά ζώα. Έξρω κ'

κούριο Άρτανιάν που ξέρει τόσο μαστορικά να σκοτώ-
νει τον κόσμο και να κυβερνάει τούς νόμους της πα-
τρίδας του.

ΤΙΣ ΛΙΓΕΣ

στιγμές που ετύχησαμε να κουβεντιάσουμε
με τον κ. Ζάν Μωρεάς, την Πέμπτη βράδυ, πει-
σθήκαμε μιά φορ' άκόμα πως οι Άθηναίοι ρε-
πάρτερ έχουν την άδιαντροπιά να βάζουν στο
στόμα του καθενός όλες τις δικές τους άνεση-
σίες.

Αυτό έγινε και με τον κ. Μωρεάς. Στους
«Καιρούς», και δέν ξέρουμε και πού άλλου ά-
κόμα, μ'ας τον παρουσίασαν για σχολαστικό
που ξεκίνησε άπ' το Παρίσι κ' ήρθε δώ υουο
και μόνο για να υποστηρίξει την καθα-
ρεύουσα!

Τίποτ' άπ' αυτά μην πιστεύετε. Ό κ.
Μωρεάς είναι και μένει ο φημισμένος Γάλλος
ποιητής που πιθανόν να μιλάει, όταν τον φορ-
τώνουνται, και για το γλωσσικό μας ζήτημα,
άλλά μιλάει πάντοτε σαν ποιητής που δέν του
περίσσεψε καιρός για να το μελετήσει και που
τρέμει μήπως οι Έλληνες, άν παραδεχτούνε
το σωστό πως είναι Ρωμιοί, πάφουν να θαυ-
μάζουν τον Παρθενώνα και να ένθουσιάζονται
με τούς άρχαίους συγγραφείς.

Αυτά τά λόγια, που σε στόμα ποιητή έ-
χουν κάπιο νόημα, παρεξηγούνται εύκολα από
ρεπόρτερ που μονάχο χάρισμα έχουν την έπι-
πλαιότητα και το παραφούσκωμα των ξένων
λόγων.

Νά πως εξηγείται το πράμα και να πως
ο φίλος μας που γράφει σήμερα στην στήλη
της «Κοινής γνώμης» παρασύρθηκε άπό τις
έφημερίδες και πίστεψε πως ο ίδιος άνθρωπος
μπορεί ναβαι μεγάλος ποιητής στην Γαλλία,
και μελις πατήσει το πόδι του στην Ελλάδα
νάρχινήσει να λέει άρρητ' άθέμιτα.

ΦΑΓΩΘΗΚΕ

κι ο κ. Τσιτσιλλης. Τόσο το καλύτερο. Είναι μερικοί
άκόμα ικανοί και τίμιοι υπάλληλοι, σαν κι αυτόν,
μέσα στον δικαστικό κλάδο και πρέπει μιά φορ' άρχύ-
τερα να φαγωθούνε κι αυτοί για να καθαριστεί ο δι-
καστικός κλάδος άπό τά ζιζάνια και να μπορεί ο κά-
θε Λεβίδης να όργιάζει δίχως να ρεζιλεύεται.

Κι άλήθεια, είναι τρομερό να θελει ένας ύπουργός
να κννει το κέφι του και να βραϊσκονται μπροστά του

έγώ; Μήπως έφρόντισε ο κ. Σκιας να μας φωτί-
σει: «Η μήπως ουτε ο ίδιος καλά καλά δέν τάχει
στο μυαλό του ξεκαθαρισμένα τά ζητήματα, κι ουτε
ξέρει τι θά πει διάλεκτος, τι θά πει γλώσσα φυσική»
και τι θά πει και δ ή επικρατεστέρα; Άλλού γράφει
πως «ή καθαρεύουσα είναι διάλεκτος άυτοτελής, έ-
χουσα ιδίαν γραμματικήν άκριβεστέραν και γνωστο-
τέραν της γραμματικής της δημόδους, και μόνον
ύπό την ιδίαν αυτής γραμματικής γνωστή έν πάση
έλληνική χώρα και εις μέγα πλήθος ανθρώπων» και
ότι «είναι ή ζωντανώτερα κ' επικρατεστέρα διά-
λεκτος της σημερινής»* κι άλλου** ότι «πρέπει να
καλήται ζωντανή διάλεκτος ή καθαρεύουσα, άφού ά-
ριθμός τις ανθρώπων (έστω και όχι πάντοτε) με-
ταχειρίζεται αυτήν οικειότερον πάσης άλλης, είτε έν-
διαθέτως διαλογιζόμενος είτε έκφράζων τά ίδια δια-
νοήματα» άν δέ ο Ψυχάρης δέν θέλει να αναγνωρίσει
την τοιαύτην διάλεκτον ως ζωντανήν τότε θά πα-
ρατηρηθή ότι όμοίως νεκράν πρέπει να κηρύξη και
την σημερινήν γεωμανικήν, περι της οποίας ο Paul
μαρτυρεί ότι ουδείς μεταχειρίζεται αυτήν έν τή κοινή

* Σελ. 86
** Σελ. 81
*** Σελ. 104

Τουτσεκλήδες και Μπενή Ψάλληδες να του φωναζούνε: "Αλτ !

Γι' αυτό λοιπόν κάθε τίμιος κ' ευσυνείδητος υπάλληλος πρέπει να φύγει από τη μέση στη στιγμή, γιατί έτσι μονάχα θα μπορούσε να λειτουργήσει κανονικά ή Συνταγματική μας βουροκρατία !

ΤΟ "ΑΣΤΥ"

Από την περασμένη βδομάδα το διευθίνει ο κ. Ρεπούλης. "Όσο λυπηθήκαμε που τραβιέται από την δημοσιογραφία ένας ειρηνής και τίμιος δημοσιογράφος, ο κ. Θέμιος Ξένιος, ο μοναδικός γελοιογράφος μας, άλλο τόσο χαρήκαμε που την άδειαρή θέση πήρε μοιζίζει με την ικανότητα και με την τιμιότητα του ο κ. Ρεπούλης.

"Έχουν μπει, τόσο τελευταία, τόσο βραμμερά στοιχέα μέσα στη καθημερινή δημοσιογραφία, που οι λίγοι εδυσυνείδητοι δημοσιογράφοι νοιώσανε κάποια ανακούφιση σαν είδαν πως ο κ. Ρεπούλης ζοχεται να πολεμήσει στο πλευρό τους για να βγάλει τον "Αθηναϊκό τύπο από το βούρκο που κυλιέται σήμερα.

Εδγόμεστε δλόγημα στο "Αστυ" να ζήσει και με τον κ. Ρεπούλη χρόνια πολλά και τίμια. όπως τίμια έζησε και με τον κ. Θ. "Αντων. "Η ζωή του θάναυ μιά νίκη της αγαθής μεριδας του τύπου μας.

Η ΑΔΙΚΗΜΕΝΗ ΟΜΟΡΦΙΑ

Γενιούσε οι μάνες όμορφες, που σφάζουν παλληκάρια και μύρια άναστενάγματα για τους άκοινους ούχτες. Πολλές τα εύρανα τις φέρουν της εύτυχιζε στεφάνι και καμαρώνουνε κρυφά οι μανάδες και τ' αδέρφια. Πολλές τους άρματώνουνε τη συγγενιά τους δηλ και άλλες σε νύχια κερακιού την όμορφή τους δίνουν. "Έτσι μιά μάνη γέννησε της όμορφιάς καμάρι, που όταν περπάταγε ζνοίγαν οι όδρομοι να περάσει. Τηνά ζούλευαν τα νερά, τη ζούλευαν κ' οι κάμποι κ' η κάθε αυγή σαν ζύπναγε στα μάτια τη φιλούσε. Της χώρας οι λεβέντηδες μιά κι όλα τα γεράκια αδιάκοπα γυροβολούν κοντά στο γονικό της, ως που ένεσε μαύρος γέρκακας κατάφερε τη μάνη και κρέμασε στα νύχια του την όμορφη την κόρη. Κρέμα σου μάνη πούστρεδες, κρέμα που σε γελάσαν. Δε δίνουνε την πέριδικα στού γέρακα τα νύχια "Έπρεπε να 'χαις κάνω γιά φταγμένο παλληκάρι.

I. ΒΑΜΒΑΚΙΔΗΣ

όμιλία, άλλ' όμως θεωρείται υπό πάντων ως το πρότυπον της γερμανικής. Εύρηκα, μπορώ να πω κ' εγώ με τον Αρχιμήδη. Ο Πάουλ δια τα φταίει, ο Πάουλ έπηρε στο λαϊκό του τον κ. Σκιας. Οι τελευταίες γραμμές που διαβάσατε χύνουνε φώς στο ζήτημά μας. Θυμάστε που σας έλεγα στην αρχή πως συχνά πυκνά παραξηγεί ο κ. Σκιας των άλλωνων τα λόγια, και παρανοεί τις ιδέες τους; Κάτι τέτοιο τρέχει κ' εδώ, κι όρίστε τι τρέχει. "Η μαρτυρία του Πάουλ για στην σκηηνικήν γερμανικήν που φέρνει ο κ. Σκιας, βρίσκεται στο κεφάλαιο «"Η κοινή γλώσσα» που καθώς παραπάνω είπα ήμφιεσμένον έλληνικήν γλωσσικήν έσθητα κατακέχωσται εν ταίς "γλωσσολογικαίς μελέταις" του κ. Χατζηδάκι, και είναι «το περί του γλωσσικού ζητήματος μέρος Δ'». Το κεφάλαιο αυτό, περίεργο ίσως σας φανεί, το παρανόησε κι ο κ. Χατζηδάκις, και γι' αυτό δη που το μετάφρασε. Τι θα πει κοινή γλώσσα, τι χαρακτηριστικά παρουσιάζει μιά «κοινή γλώσσα» που είτε μιλιέται μόνο, είτε μιλιέται και γράφεται, είτε μόνο γράφεται, και για ποιές αιτίες και με τι τρόπο σχηματίζεται, να το περιεχόμενο του κεφαλαίου, που το μετάφρασε ο κ. Χατζηδάκις για ναποδείξει ότι ταιριάζουν κ' εφαρμόζονται στην καθαρεύουσα, όσα λέει ο Πάουλ για την «κοινή γλώσσα». Ναι, στην καθαρεύουσα ταιριάζουν, δεν ταιριάζουν όμως—κ' εδώ είναι η παρανόηση—στο ζήτημα, και δεν έχουνε σχέση μ' αυτό και με το σκοπό του κ. Χατζηδάκι, δεν έχουν αποδεικτική δύναμη καμιά για ό,τι θέλει ο κ. Χατζηδάκις. Κανείς δεν άρνήθηκε πως η καθαρεύουσα είναι «κοινή γλώσσα γραφομένη». Λοιπόν αν είναι αλήθεια πως η γλωσσική ενέργεια του ανθρώπου, όπως και κάθε ψυχική ενέργεια, είναι μιά στα πιδ γενικά της χαρακτηριστικά, μιά κι ομοίομορφη κίτω από τις διαφορές που γεννούν οι ποικιλίες των φυσικών και ήθικών όρων που κάνουν ό,τι ονομάζουμε mίλλεν, κ' επιδρούν άκατάπαυτα στο φυσικό και ήθικό στοιχείο του ανθρώπου—κι ά δεν είταν αλήθεια, γλωσσολογία δε θα ύπηρε— τότε κ' η καθαρεύουσα, που είναι κοινή γλώσσα γραφομένη, κι άποτέλεσμα ενεργείας ανθρώπινης όαχης, πρέπει ναχαι τα γενικά εκείνα χαρακτηριστικά, τα γενικώτατα εκείνα γνωρίσματα, που κάθε «κοινή γλώσσα» παρουσιάζει, και που με την παρατήρηση από την έμπειρία επαγωγικά ηδρε και προσδιόρισε—καθώς και μόνος του το λέει—ο Πάουλ. "Όχι λοιπόν επειδή τάχατες είναι σωστή—σωστή ξεσωστή εδώ είναι άδιάφορο—άλλα επειδή είναι «γλώσσα κοινή γραφομένη» επειδή είναι όρ-

BENETIKO

Θα με συγχωρήση ο κ. Γούναρης να προσθέσω στην "Ελληνική Πατριδα του, που τόσο μοσκοβολάει από Ρούμελη, λίγα για το Βενέτικο λόγια.

Γράφει πως Βενέτικο λένε την παραλία της Ναυπακτίας. "Επί Τουρκοκρατίας όμως Βενέτικο λεγόταντε δηλ «ή "Επικτήτος Αίτωλία» ή χώρα δηλ. πουχε για σύνορα ανάτεμα την "Οξιά και την Κιόνα, βασιλέμμα τα Φαίδαρη και ψηλά άπάν' άπ' το Σοροβίγλι τον "Αγελάδο και τον "Ιναχο, κατά το Βοριά τη Δολοπία και τον Τυμορστέ και στη μεσημβρία τον Κορινθιακό Κόρφο.

Κι' αυτό το όνομα δεν της το δώσαμε έμεις οι Ρωμιοί, άλλ' οι ίδιοι οι Τούκοι, γιατί συνειθίζανε να δίνουνε στους τόπους που κυριεύανε τα όνόματα εκείνων που τους είχανε προτήτερα. Για τουτο Κάρλεμ βγάλανε το Ξηρόμερο και στην "Αρχαίαν Αίτωλιαν τη χώρα δηλ. που είχανε πάρη άπ' τον Κάρλο Τόκκο, τη; Κεφαλονιάς το Δούκα.

Κ' «ή "Επικτήτος Αίτωλία» έπηρε τ' όνομα Βενέτικο στα 1499, που ο Σουλτάνος Μπαγιαζίτης μόνος του κατέθηκε να διώξη τους Βενετσιάνους άπ' το Μωριά κ' άπ' την "Ελλάδα, κ' έστειλε το Μουσταφά Πασσά το Μπεηλέρμπεη (το Μπέη των Μπέηδων) της Ρούμελης κ' έπηρε τον "Επαχτο (την πρωτεύουσα της "Επικτήτου Αίτωλιάς), και το Σινάν Πασσά, το Μπεηλέρμπεη της "Ανατολής να χτίση τα Καστέλλια (Ρίο και "Αντίρριο). Και στο φερμάκι τώβγαλε στα 1534 ο "Ιμπραήμ Πασσάς, ο μέγας Βεζύρης του Σουλτάνου Σουλεϊμάνου, που όριζε τ' άρματωλίκια της Βορινής "Ελλάδας, βλέπομε μέσα σ' αυτά και το Βενέτικο.

Και τα άρματωλίκια αυτά ήτανε τότε 15, δηλ. στη Μακεδονία «ή Βέρροια, τα Σέρβια, ή "Ελασσάνα, τα Γρεβινα και ή Μηλιά» στη "Θεσσαλία «ο "Ολυμπος, τα "Αγραφα, τα Χάσια, το Μαυροβούνι και το Πατρατζίκι» και στην "Ηπειρο και την Αίτωλοακαρνανία «το Μαλακάσι, το Τσουμέρκο, το Ξηρόμερο, το Βενέτικο και το Λοιδορίκι», κ' άπ' αυτό βλέπομε πως το Βενέτικο είχε την ίδια ακόμα έκταση.

"Αλλ' άπ' τα 1700 που άρχινησε να ξεπέφτη ο "Επαχτος και να παίρη άπάνω του το Μεσολόγγι, καταργήθηκε μαζί με δυό άλλα και του Βενέτικου

το άρματωλίκι και για τουτο στο τραγούδι του Ζήδρου άρματωλίκια φαινόνται δωδεκα,

"Εκάλεσε την κλεφτουριά τα δώδεκα πρωτάτα"

Κ' έσυστήθηκε τότε νέο άρματωλίκι του Ζυγού, με πρωτεύουσα το Μεσολόγγι, χωρίς όμως να πάψη να λέγεται Βενέτικο, δηλ «ή "Επικτήτος Αίτωλία» που έτσι εξακολουθεί να την ονομάζη ο επί Τουρκοκρατίας τελευταίος περιηγητής, ο Πουκεβίλ.

Σήμερα μπορεί να λένε Βενέτικο μονάχα της Ναυπακτίας την παραλία, άλλα δεν είναι καλύτερα να φυλάζουμε το παλιό όνομα, και Βενέτικο να λέμε δηλ την "Επικτήτου Αίτωλία;

K. A. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΡΥΠΙΔΗ

ΜΗΔΕΙΑ*

Ποιητική μετάφραση ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΤΙΛΛΙΤΗ

(Συνέχεια)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΙΑΣΟΝΑΣ:

"Ηρθκ αν με προσκάλεσες γιατί, αν κ' έχθρος σου, "Ο,τι νέο θε να μου είπης δέχουμαι νακούσω.

ΜΗΔΕΙΑ:

Συμπάθησέ μου, "Ιάσονα, γι' αυτό που είπα "Θυμήσου την άγάπη μας, και το θυμό μου Δε θα συνεριστής. "Εγ' όμως τον έκαυτό μου Μιτανοιωμένη έμάλλωσα κ' είπα με το νού μου: Γιατί να συνεπαίρνομαι ή άθλιζ τόσο, Και μισητή στους φρόνιμους να καταντήσω Κ' έχθρος των Βασιλειάδων και του άντρός μου, Πού, το συμφέρο μας προβλέποντας, έπηρε Του Βασιλεία τη κόρη, αδελφια να χαρίση Των παιδιών μου; "Ακόμη θα βασταξώ την όργη μου; Γιατί να πάσχω άφου οι θεοί δεξιά τα φέρνουν; Μή δεν έχω τα πικιδιά, και δεν ξερω φίλο Κανένα πως δεν έχουμε οι άποδιωχμένοι; (α)

*) "Η άρχή του στο 118 φύλλο του «Νουμās.

(α) "Αποδιωχμένοι από την "Ιωλκό όλοι μας, και ο "Ιάσονας και εγώ με τα παιδιά μου. "Όλα δε όσα λέγει ή Μήδεια είναι ειρωνικά και τα όποκρίνεται θυμώσια.

("Ακολουθεί)

ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ